

EDWARD TOMASZEWSKI

Uniwersytet Wrocławski

Wrocław

III Międzynarodowe Kolokwium Grupy Roboczej „Teledetekcja i informacja w badaniach gleboznawczych” w Jabłonnej

Rozwój nowych metod poznawania środowiska geograficznego objął również dyscyplinę, która jako pierwsza i jedyna potrafiła dać społeczeństwu prawdziwy obraz stanu i rozmieszczenia gleb. Jest to budująca perspektywa, gdyż to, co zostało już „prawie” poznane, dąży dalej ku poprawie jakości, pozostawiając sprawy ilościowe na drugim planie. Tak właśnie gleboznawstwo włączyło się w rozwój teledetekcji.

W tym celu powołano w 1974 roku w ramach Międzynarodowej Asocjacji Gleboznawczej specjalną grupę roboczą zwaną „Gleby i Teledetekcja”. W 1977 roku odbyło się I Kolokwium w Rzymie, pod auspicjami FAO. II Kolokwium miało miejsce w 1979 roku w Edmonton, a III Kolokwium w 1981 roku w Jabłonnej. Czwarte planowane jest w Indiach. Żywa działalność gleboznawców w dziedzinie teledetekcji spowodowała też utworzenie w Międzynarodowym Towarzystwie Fotogrametrii i Teledetekcji osobnej grupy roboczej nr 3 w ramach Komisji VII. Jest to więc aktywność godna uznania i — co najważniejsze — przynosząca konkretne wyniki wszystkim współpracującym stronom.

III Kolokwium „Teledetekcja i Informatyka” odbyło się w dniach 1—7 czerwca 1981 roku początkowo w Jabłonnej k/Warszawy (1—5 VI) a potem w Kielcach i Puławach (sesja terenowa). Uczestniczyło w nim 14 gości z zagranicy (Francja, Belgia, Wielka Brytania, Holandia, Grecja, ZSRR, Rumunia) oraz 22 gości krajowych. Obrady kameralne odbywały się w pałacu w Jabłonnej i podzielone były na 7 sesji ogólnych i 1 posterową. Tytuły poszczególnych sesji ujmowały zbiorowo tematykę dnia:

1) metodologia interpretacji gleb na podstawie danych teledetekcyjnych (2 referaty),

2) charakterystyka spektralna gleb (4 referaty),

- 3) fotografia lotnicza w kartografii gleb (5 referatów),
- 4) i 5) fotografia i obrazy satelitarne w kartografii gleb (8 referatów),
- 6) obrazy radarowe w skanerowe w badaniach gleb (4 referaty),
- 7) systemy informatyczne w gleboznawstwie (2 referaty + sesja posterowa)

Wszystkie referaty były bardzo dobrze ilustrowane, a ich autorzy wykazali dużą „dynamikę prezentacyjną”. Synchroniczne tłumaczenie na główne języki konferencyjne (francuski, angielski, rosyjski) nie stanowiło żadnego problemu. Bardzo dobrze przyjętym przez uczestników zwyczajem były długie przerwy na dyskusje i rozmowy indywidualne nie na sali obrad, lecz w parku, w pięknym otoczeniu samego pałacu. Ta starożytna metoda perypatetyczna przynosiła tutaj znakomite rezultaty również dlatego, że organizatorzy przygotowali dużego formatu publikację ze streszczeniami referatów oraz szczegółowe spisy uczestników. Wiedzano więc wcześniej, kto co reprezentuje i jakie mogą być wspólne zainteresowania i problemy.

To też takie „wstępne” przygotowanie pozwoliło na zupełnie swobodną dyskusję podczas sesji posterowej. Poświęcona ona była przede wszystkim bankowi informacji o glebach „BIGLEB” oraz szczegółowym zastosowaniom danych glebowych w pracach melioracyjnych, leśnych, scaleniovych, czy mających na celu poprawę zagospodarowania przyrodniczego. Ożywiona dyskusja przy poszczególnych eksponatach posterowych świadczyła o wadze sugestywnego prezentowania tematu. Każdy referat tej sesji był dobrze przygotowany i starannie ilustrowany, a bezpośrednia bliskość dyskutantów ułatwiała szczegółowe pytania bez zbędnych formalności proceduralnych. Było to zupełnie podobne do znanych wszystkim dyskusji w terenie przy konkretnej odkrywce lub wkopie. Sesja posterowa była więc bardzo owocna zarówno z punktu widzenia autorów jak i dyskutantów. Pewnym uzupełnieniem sesji posterowej była wizyta w Instytucie Geodezji i Kartografii w Warszawie, gdzie gości zapoznano z różnymi metodami teledetekcyjnymi i przykładami opracowań, oraz zwiedzenie Centrum Matematycznego PAN, gdzie prezentowano komputerowe wydruki map glebowych w układach wojewódzkich.

Ostatnie 3 dni przeznaczono na zajęcia terenowe, celem których były dyskusje nad trudnymi profilami glebowymi i nad sposobem kartowania glebowego według danych teledetekcyjnych. Zwiedzono tereny i przedyskutowano kartowanie glebowe koło Grójca, Zagnańska, a następnego dnia w Brzegach koło Chęcín i w Grabowie koło Zwolenia. Tamże zapoznano się z polami testowymi teledetekcji glebowej, prowadzonymi przez IUNG w Puławach. Poletka doświadczalne w Grabowie są fotografowane z balonu na uwięzi, a wyniki multispektralnych danych z różnych okresów wegetacji są analizowane na amerykańskiej aparaturze w Instytucie Geodezji i Kartografii.

Instytut Uprawy i Nawożenia Gleb w Puławach dużo sobie obiecuje po serii badań, gdyż obrazy teledetekcyjne różnych typów upraw są bardzo dobrze rozróżnialne, nieco gorzej z glebami, ponieważ dobre nawożenie roślin powoduje słabą widoczność samej gleby. Obrazy multispektralne pozwolą na wyróżnienie dalszych szczegółów. Dyskutowano problemy związane z glebami płowymi, brunatnymi, lessowymi i rędzinnymi. Z uwagi na różne punkty widzenia prezentowane przez gości zagranicznych dyskusje przeciągnęły się do późnych godzin, przed powrotem do Puław. Nazajutrz gospodarzem Kolokwium był IUNG w Puławach, a szczególnie jego Pracownia Kartografii Gleb, mogąca poszczycić się wyjątkowymi wynikami prac w skali ogólnopolskiej. Powrót do Warszawy przez Kazimierz Dolny i Nałęczów zakończył siódmy i ostatni dzień trwania III Kolokwium Międzynarodowego.

Całość była nadzwyczaj sprawnie kierowana organizacyjnie przez sekretarza Grupy Roboczej AISS, doc. dr. hab. Stanisława Białousza, a sesjom przewodniczyli: prezes Grupy Roboczej dr M. C. Girard (Paryż-Grignon), dr Helwig (Holandia), dr Verheye (Belgia), dr Carroll (Wielka Brytania), dr Andronikov (ZSRR). Na podkreślenie zasługuje nadzwyczaj serdeczna atmosfera współpracy i zyczliwości, której ton nadawali polscy kierownicy III Kolokwium.

Ocena stosowanych metod teledetekcji w gleboznawstwie nie była jednakowa z uwagi na zróżnicowanie możliwości aparaturowych, jak i typów gleb, tym niemniej podjęto propozycję wspólnych prac Grupy Roboczej z ITC i z Pardue University. Podkreślono również, że pożądane byłyby częstsze kolokwia międzynarodowe, bo to bardziej sprzyja wymianie myśli naukowej niż śledzenie literatury. Współczesny bank informacji gleboznawczej dysponuje około 1 milionem pozycji literatury, a przybywa jej rocznie 150 000. Na obecnym poziomie badań zaczyna się konkretyzować pogląd, że optymalne byłyby dwa kanały teledetekcyjne dla gleboznawstwa: czarny i podczerwony (IR) dla skal 1 : 50 000; dla map szczegółowych najlepsze wyniki uzyskuje się w kanałach 3—5 mikronów. Przedstawiono przykłady realizacji tej tezy w Hiszpanii, Indii, Afryce, Syberii, Holandii, Francji, Polsce i innych krajach, dążąc do uzgodnienia genetycznych typów gleb wyróżnianych metodą zdalnej obserwacji i kontroli naziemnej (w wypadkach wątpliwych).

W sumie, po raz pierwszy w Polsce organizowane kolokwium „Teledetekcja i informatyka w badaniach gleboznawczych” stało się znaczącym sukcesem nie tylko organizacyjnym, lecz przede wszystkim naukowym, zaś polskie osiągnięcia badawcze dorównywały podobnym pracom zagranicznym.